

ПЕРЕДСЛОВО

Монографічну розвідку присвячено актуальній темі, пов'язаній з пошуком смислу художнього прозового тексту оригіналу та смислотвірних ресурсів тексту перекладу з позиції пізнання цього смислу і його тлумачення. Дослідження перебуває у парадигмі когнітивного перекладознавства¹ як новочасної пошуку-

---

¹ The Routledge Handbook of Translation and Cognition / eds. F. Alves, A. L. Jakobsen. Routledge, 2021. 570 p.; The Routledge Handbook of Translation and Cognition. Routledge, 2020. 584 p.; The Handbook of Translation and Cognition / ed. by J. W. Schwieter, A. Ferreira. John Wiley & Sons, Inc., 2017. 577 p.; Translation and Cognition / eds. G. M. Shreve, E. Angelone. Amsterdam : John Benjamins, 2010. 381 p.; O'Brien, S. (ed). Cognitive Explorations of Translation. London ; New York : Continuum, 2011. 256 p.; Translation in Transition: Between cognition, computing and technology / ed. by A. L. Jakobsen, B. Mesa-Lao. Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2017. 243 p.; Risku H., Windhager F., Apfelthaler M. A Dynamic Network Model of Translational Cognition and Action. *Translation Spaces*. 2013. Vol. 2. P. 151–182; Padilla P., Bajo M. T., Padilla F. Proposal for a cognitive theory of translation and interpreting: a methodology for future empirical research. *The Interpreter's Newsletter*. 1999. Vol. 9. P. 61–78; De Groot A. M. B. The Cognitive Study of Translation and Interpretation: Three Approaches. *Cognitive Processes in Translation and Interpreting*/ ed. by J. H. Danks, G. Shreve, S. B. Fountain, M. K. McBeath. Thousand Oaks, CA : Sage Publications. 1997. P. 25–56; O'Brien S. The borrowers: Researching the cognitive aspects of translation / eds. M. Ehrensberger et al. *Interdisciplinarity in Translation and Interpreting Process Research*. Amsterdam, The Netherlands : Philadelphia, PA : Benjamins, 2015. P. 5–17; Sarah B., Hartsuiker R. J., Pickering M. J. Shared syntactic representations in bilinguals: Evidence for the role of word-order repetition. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*. 2007. No. 33 (5). P. 931–949;

вої галузі, що сприяє розкриттю смислу літературною та лінгвістичною стилістиками й синтезує в собі цілісну логічно-структуровану систему чинників. Вона визначає діяльнісне поле смислетворця (автора і перекладача) й етапи перекладознавчого прочитання ціннісно маркованої інформації про стиль і комунікативний намір художнього прозового тексту.

Найбільшим зацікавленням когнітивного перекладознавства є мова як експонент когнітивних структур і процесів свідомості; предметним полем слугує співвідношення когнітивних механізмів свідомості автора і перекладача та їх оприявлення у художньому прозовому тексті.

В орбіті когнітивного перекладознавства перебуває аналіз процесу перекладання, націлений на вивчення перекладу й когніції, тобто пізнання і збагнення синергії між денотатом і конотатом смислу тексту. Запропоновану тему деталізовано у смисловій моделі перекладу, яка облямовує когнітивно-семантичний модус і трансформативно-перформативну

Halverson S. Cognitive Translation Studies and the merging of empirical paradigms: The case of “literal translation”. *Translation Spaces*. 2015. Vol. 4 (2). P. 310–340; Halverson S. A cognitive linguistic approach to translation shifts. *Belgian Journal of Linguistics*. 2007. Vol. 21. P. 105–121; Risku H. Translation process research as interaction research: From mental to sociocognitive processes. *MonTI Special Issue—Minding Translation*. 2014. P. 331–353; Hönig H. G. Holmes’ “mapping theory” and the landscape of mental translation processes. *Translation Studies: The State of the Art : proceedings of the first James Holmes Symposium on Translation Studies / eds. K. M. van Leuven-Zwart, T. Naaijken*. Amsterdam ; Atlanta : Rodopi. 1991. P. 77–89; Gutt E-A. *Translation and Relevance. Cognition and Context*. Routledge, 2010. 271 p.

реалізацію, де пізнаємо смисл тексту через значення слова. Теоретико-методологічна база дослідження форм та способів психологічних, мисленневих і мовленневих дій розкадрування тексту вибудована на каркасі інтерпретативного підходу і охоплює проблеми релевантної схожості в межах когнітивно-стилістичного аналізу художнього прозового тексту. Розкриттю смислового наповнення текстопростору оригіналу і перекладу сприяє когнітивна стилістика², яка розглядає функціонування мови у руслі пізнавальної діяльності й стратегічно орієнтує на посилення зв'язків між психологічним модусом і модусом актуалізації стилістичної функції, передовсім на рівні мовних репрезентантів текстового рівня.

Смисл художнього прозового тексту пізнаємо завдяки алгоритмові з'ясування сукупної стильової ідеї автора (письменника). Механізмові пізнання цього смислу притаманний свій набір технік, процедур і операцій збагнення перекладного смислу та трансформації його мережових зв'язків задля прирощення у текст перекладу, який тепер повторно фіксує інформацію, почерпнуту і пізнану з тексту оригіналу.

В теперішні часи роль пізнання у перекладі носить фрагментарний характер, у зв'язку з чим і визріла потреба в переосмисленні та доповненні існуючих і впровадженні неofilологічних орієнтирів для уточнення методики аналізу смислу у перекладі.

---

² Semino E. A cognitive stylistic approach to mind style in narrative fiction. *Cognitive stylistics: Language and cognition in text analysis* / ed by E. Semino, J. V. Culpeper. John Benjamins Publishing Co, 2002. P. 95–122; Ghazala H. *Cognitive Stylistics and the Translator*. London : Sayyab Books Ltd., 2011. 237 p.

Монографічна праця, яка декларує намір збагнути смисл художнього прозового тексту крізь призму макрофілологічного підходу: від *пізнання* до *слова* є якісно-фаховим намаганням Наталії Гриців викласти основи системного вивчення смислу та значення з позиції теорії смислів і перекладу, простежити вияви пізнаного смислу у когнітивній семантиці, з'ясувати смислотвірну організацію тексту та його когнітивний потенціал, запропонувати модель схематичного добування смислу з-за меж слова і його масштабування у канві текстоструктури.

Маю надію, що монографічна розвідка Наталії Гриців, яка постала в наслідок наукового завзяття у пошуках смислу художнього прозового тексту, відкриє перед читачем широкі горизонти незвіданого у шлях особистісного пізнання смислу тексту сьогодення.

Іван Бехта
Львів, 2022